По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 22 (176). Львів, второк 30. січня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

Громадський Вістник

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 7500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 7500 мп. Зміна адреси 300 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 300 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 29. січня 1923.

Польський премер і національні меншости.

Справа національних меншостей в Польщі що далі то все більше й більшестає „модною“. Того факту, що Польща в національному розумінні є державою не одноцільною, що вона має цілу третину громадян непольської національности — цього факту, при цілому бажанні Поляків, втаювати й заховувати далі не можна. Вибори, представництво національних меншостей в польських законодавчих установах, все це цілий час примушує й польську опінію і польські урядові кола говорити і спиняти увагу на так немилій для них справі національних меншостей. Теперішній польський премер так само примушений силою обставин говорити про національні меншости значно більше ніж його попередники.

Останні газети принесли нові заяви п. премера в справі національних меншостей, висловлені їм в звязку з правими інтенціями, які звились у теперішнього „лівого“ кабінета після одержання вотума довіря, представникови консервативного „Kurjera Warszawskiego“. Не даючи майже нічого по суті нового, ці заяви проте в звязку з попередніми освідченнями п. премера змальовують маркантну картину поглядів голови того уряду, який піддержують й польські ліві й, на жаль, навіть національні представництва меншостей.

Польський премер на цей раз зазначив слідуюче: „Польща не може й не хоче провадити політики пригнічення національностей, які зрослися з нею на протязі вікової недолі. Уряд бажає як найліпшого гармонійного укладу відносин на підставі конституції“. Далі за цим елегічним вступом йде дуже виразне й категоричне „але“: „З другого боку Польща не допустить до розвитку децентралістичних змагань, до утворення держави в державі“.

Початок заяви уложений таким чином, щоби своєю елегічностю вадовольнити „ліві“ польські кола, а кінець в той спосіб, щоби викликати почуття втіхи серед ендеків. В результаті маємо сидіння на двох стільцях, відсутність ясної й виразної програми в національній справі. Те конкретне, чого можуть сподіватися від теперішнього польського премера, як що він справді перевів би свою програму в життя, національні меншости, як встановлюється з инших уступів інтервю — це — зміни й упорядкування адміністрації. Хай позволено нам буде висловити сумніви, що ці гарні побажання хоч в невеликій мірі стануть реальністю. Знаючи відносини в Польщі, зокрема відносини на „кресах“, певні ми, що обіцянки ці лишаться обіцянками.

Але коли навіть на хвилину перестати бути скептиком й поставитися до заяв премера з повною серіозністю, приходиться констатувати, що всі ці його обіцянки дуже й дуже нагадують... ті програми, які в свій час укладали в царській Росії ліберальні помпадури, що їх обезсмертив в своїх сатирах Щедрин. Дати нових ісправників і губернаторів, чи то пак старост і воєводів, видати для їх керовництва відповідну кількість обіжників — й все буде гаразд. Щасливий хто вірує в те, що після цього наступить в Польщі міжнаціональний рай й братерство! До них щасливих хиба може належать лише польська лівиця в своєю по суті річей глибокою ігноранцією національної проблеми.

Це останнє освідчення Сікорского, як й ряд його попередніх заяв, ясно й недвозначно викривають ціле банкротство цього „лівого“ премера й всієї польської „лівиці“, яка його висунула й піддержує в справі розвязання національної проблеми в Польщі. Ясній й виразній програмі винародовлення всіх непольських національностей премієр по суті річей нічого не протиставляє й нічого не може протиставити. Не може протиставити не тільки в активному чині, бо на нього ще й не заноситься, а навіть в формуловці того, що хотів би він робити.

Мусять отже зникнути всі ілюзії відносно тих сподіванок, які покладав на цей кабінет дехто з поміж національних меншостей. Життя й факти вже не лишають місця для всіх цих маніловських мрій.

Події підуть своїм дотеперішнім шляхом й національні меншости мусять з цього факту витягнути необхідні й неминучі консеквенції.

Українська парляментарна репрезентація.

Наглий внесок

посла Хоми Приступи і товаришів з українського клюбу в справі надання луцькій українській гімназії прав державної інституції.

В місті Луцьку на Волині істнує від 1895 року мужеська 8-клясова гімназія, котра за російських часів користала з повних прав середніх державних шкіл. В 1917 році перемінено ту гімназію в такий спосіб, що впроваджено до неї українську викладову мову, рахуючись з потребою і вимогами населення дати своїй дітворі освіту в рідній мові.

З заняттям міста Луцька польськими військами — нова шкільна влада відібрала згаданій гімназії всі права, з яких гімназія користала. В 1920 році Волинська Шкільна Кураторія приказала дирекції гімназії застосуватись в системі викладів до програми польських середніх шкіл, вводючи одночасно до всіх кляс, як предмети обовязкові — польську мову, історію, літературу і географію Польщі. Учителів тих предметів призначила Кураторія. Весь педагогічний персонал має вищу освіту і довголітну педагогічну практику і має польське підданство. Кураторія робила кілька візитацій гімназії і винесла про неї як найліпше вражіння.

Тимчасом мимо кількох просьб дирекції і населення — відповідна шкільна влада не удержавила до сих пір тої одинокої на цілу Волинь середньої української школи, хоч польське населення, численно значно менше — має 7 державних гімназій з рідною викладовою мовою.

Частину молоді з закінченою в луцькій гімназії освітою в 1922 р. покликано до війська, не признаючи їй прав, які прислуговують молоді польських середніх шкіл, а решті відмовлено приняття до польських вищих шкіл.

Стремлячи до закінчення освіти, а не маючи до цього змоги в границях Польщі — більш 30 осіб були змушені нелєгально переходити границю, наражаючи своє життя. Чужі держави приняли ту молодь до своїх шкіл, забезпечили її матеріяльно і цілком заопікувались тими жертвами теперішних відносин в Польщі.

На підставі повищого, Високий Сойм зволить ухвалити:

Закликається Уряд, до часу унормування стану в шкільництві на Волині, негайно удержавити там одиноку мужеську українську гімназію в Луцьку.

Варшава, дня 22. січня 1923 р.
(наст. підписи послів).

*

Повищий внесок подано на засіданню Сойму 22. січня ц. р. Президія Сойму переслала його до комісії освітної і буджетової.

Велика Україна.

Київські контракти.

„Економ. Жизнь“ повідомляє: Час відчинення дуже широко реклямовaного совітами київського ярмарку здається має бути відрочений. В совітській пресі висловлюються побоювання, що транспорт не зможе виконати тих перевозок, які перед ним стоять. Між иншим на контракти малось на увазі привезти більшу кількість сільсько-господарських продуктів для виміни на мануфактуру, текстильні вироби і галянтерію, але з самого ще початку виявилось, що виникають великі труднощі як в доставі сільсько-господарських продуктів, так й мануфактури. Для організації ярмарку потрібний кредит в розмірі 30 триліонів рублів, між тим відпущено лише 16 трилионів.

Ярмарок в Харкові.

В Харкові відчинений хрещенський ярмарок. Сировини привезено мало. Висшторгом привезена вовна, зібрана як податок. Приїхали покищо лише представники державної трестованої промисловости. Приватних покупців і продавців мало.

Похід Франції на Німеччину.

Нові німецькі демонстрації.

„Н. Фр. Прессе“ доносить, що минулого четверга в Ессен з нагоди засуду німецьких промисловців відбулися масові демонстрації. Французи розігнали демонстрантів багнетами. В Діссельсдорфі прийшло до кривавого бою між військом і демонстрантами.

Адміністративні зміни.

Адміністративна влада окупованої области вже визначила митний кордон, в ціли відмежування Рурщини від Німеччини. Французи роблять старання, щоби переняти залізничий апарат у свої руки.

Не вільно стріляти.

Окупаційна армія в Рурщині дістала з Парижа заборону стріляти до демонстрантів та уживати зброї тільки в остаточности для оборони. Видано також кілька инших наказів, щоби не дразнити населення.

Що говорить Тізен?

Тізен, якого недавно засуджено на грошеву кару, у розмові з журналістами заявив, що французька влада поводилася з ним чесно, але німецьких арештованих промисловців трактовано як бандитів і злочинців. Тизен зазначив також, що й на дальше він буде слухати тільки наказів з Берліна а не з Парижа.

Надренська марка.

„Petit Journal“ пише, що на окупованій области вже вводиться нова валюта, т. з. „надренська марка“.

Страйк ще не зліквідований.

Дня 25. січня проголошено страйк у 2. копальнях в Ессен.

Англійська місія в Рурщині.

Англійський уряд вислав окрему місію для провірки ситуації в Рурщині. Місія вже прибула до Ессену.

Німці бють Французів.

Підчас демонстрації у Ессен Німці зневажили чинно кількох французьких офіцерів ударами в обличя. Богато осіб арештовано.

Голоси англійської преси.

Голоси англійської преси поділилися на дві групи. Деякі органи домагаються інтервенції Англії на користь Франції, а органи соціялістичного напрямку домагаються невтральности а то й виступу про-

чи Німеччини. Ті останні боронять думки, що справу відшкодувань повинен вирішити Союз Народів.

Американська легія по стороні Франції.

З Філядельфії доносять: Часописи містять заяву Овслея, шефа Американської Легії, котрий зазначив, що американська громадська думка є зовсім по стороні Франції. Сконстатувавши злу волю Німеччини і конечність енергічної акції супроти неї зі сторони союзників, добавив полковник Овслей: Коли би нас знову поставлено перед конечністю вибору, то ми станули би по тій самій стороні, по котрій стояли підчас війни.

Англія не відкличе своїх військ.

Як доносять англійські ґазети, всі поголоски про відкликання англійських військ з над Рену є неправдиві. Англія порішила залишити свою армію на місцях, бо відкликання збільшило би конфлікт та нарушило би версайльський договір.

Німці про становище Льойда Джорджа в справі відшкодувань.

Наші читачі є вже познайомлені з найважнійшими, першими, великими статтями Льойда Джорджа, який, отримавши вільну руку й повну свободу слова, від часу своєї димісії розпочав на сторінках світової преси отверту й безпощадну кампанію проти теперішнього курсу політики Франції. Вже в цьому місяці, січні 1923 р., коли французько-бельгійські війська ввійшли на терен Поруря й натиск на живчик промислового життя Німеччини болюче відбився на всіх державних організмах, що звязані з Німеччиною нервами економічних взаємин,— Льойд Джордж оголосив низку економічно-фахових статтей на тему справи відшкодувань. Нічого й казати, що ці статті викликали справжнє захоплення у Німеччині, бо вони і по суті пропонованого вирішення репараційної справи і по своєму тонови є надзвичайно прихильними німецькій державі. Так напр. у статті п. н. „Тиск шруби на Німеччину" — „Куди веде політика окупацій", („N. Fr. Pr." з 12. ц. м.) Л. Д. заявив на вступі: „Гратулюю п. Бонар Лоу, що він мав відвагу радше вдруге взяти на себе невдачу (Scil.: невдачу спільної конференції — Ред.), ніж зголоситися за політику, котра вкінци мусіла би вести до розчарування та правдоподібно до катастрофи. Згода поміж союзниками є для державних керманичів сама собою метою, до якої годиться змагати, але згода, яка їхні краї видає політиці божевілля, та згода булаб гіршою від роздору". А в статті „Надужиття побіди — французька акція проти Німеччини" („N. Fr. Pr." з 20. ц. м.) читаємо: „Франція знову кинулася на повалене тіло Німеччини та одним рухом вбила в него свої остроги, що по обох сторонах атлянтійського океану наповнить тисячі сердець відразою, сердець тих, що їхня приязнь для Франції перетревала втрати й досвіди чотирьохлітньої війни".

Серед відгуків, які викликали статті Л. Джорджа у німецькій пресі, находиться також голос д-ра Вірта, кол. німецького канцлера, представника німецької „політики виконання" („Erfüllungspolitik").

Д-р Вірт заявляє з самого початку своє становище до французької окупації Поруря таким реченням: „Напад Франції на Поруря це найдальше йдучий крок в імперіялістично-військовій політиці пімсти й насильства, це похід французького мілітаризму з наймодернійшими воєнними засобами проти безборонної і мирної господарської праці". Німеччина й невтральні держави глядять на цей вчинок Франції, як на зломання версайльського договору та знищення можливости виконання принятих Німеччиною зобовязань. Але окупація Поруря означає не лише руїну німецького господарства; вона приносить величезні шкоди й для усіх тих, що денебудь в світі мають німецькі зобовязання в марках.

Що залишається з капіталу при тій катастрофі, яка від часу заняття Поруря загнала доляр з 8000 на 23000 марок! Німецьких кредиторів у марках зруйнувала ця катастрофа на дві третини вартости, які вони посідали перед кількома днями. Поанкаре хоче тепер, у мирному часі, осягнути ту „побіду", якої не добув у війні: політичне роздроблення Німеччини, господарську руїну її та анексію Надренії. „Тепер розуміємо, (пише д-р Вірт), коли Л. Джордж каже у своїй славетній статті про справу відшкодувань, в якій накреслює головні принципи для розумної редараційної політики, що вибє нещасна година, як що не буде повороту основних принципів мирового договору. Англія та її міністри раз поруз казали про розумне відшкодування, після того, як льондонське ультиматум показалося помилковим."

„У своїх розмовах з американськими політиками і промисловцями в Берліні, він, д-р Вірт, вказував нераз, що без вирішення справ репарації не можна удержати суцільности економічної політики Німеччини. Я підкреслював енергічно, що катастрофа мусить прийти, коли Америка не вжиє своїх сил і впливу для ратування ситуації. Наші сподівання до тепер завели. Америка не спішила із посередництвом й ініціятиву в політиці Европи перейняла Франція, а властиво її жадоба могутности і переваги над Німеччиною. Настала критична хвилина і ми опинилися перед загадкою: Чи колишні заяви Льойд Джорджа будуть перетворені в життя, чи Америка кине своє слово на вагу репараційних питань, щоб ратувати Европу перед новими конфліктами? Ми бажаємо чийого небудь посередництва, бо нашим бажанням — є мир і право. Що перед кількома місяцями здавалося неймовірним — то стало дійсністю. Льойд Джордж, ані ніхто не мав сил охоронити Европи перед катастрофою, а це тому, що версайльський договір не дав міцних основ мира, ані змоги для Німеччини жити й розвиватися. Ми намагалися не лише зберегти мир, але й нести тягарі та відбудовувати Францію. Але мира досі нема, є тільки війна проти держави, яка не може боронитися. Панує брутальне насилля і апель Льойд Джорджа: „Назад до мирового договору" є так довго без значіння, доки союзні держави не створять сил, що моглиб мировий договір охоронити та не дозволити кривдити поборену державу. Ми ждемо і віримо, що народи Европи заберуть голос в обороні мира і запротестують проти мілітарного божевілля Франції. Бо Німеччина веде війну проти німецького господарства, а безпосередно проти економічних інтересів цілого світа".

Так говорить б. німецький канцлер з нагоди виступу б. англійського премієра.

З польських справ.

Боротьба з дорожнечею.

Комісія для боротьби з дорожнею приняла ось які дальші уступи внесення про боротьбу з дорожнею: Взивається уряд, щоби щільно замкнув границі і впровадив контролю над вивозом до Данцігу та пограничних стацій; щоб використав права, які випливають із 2 арт. закону з 5. серпня 1922 на цілім терені Річипосполитої, перш усього в напрямі видавання розпорядження у справі магазинування й доношення про запаси предметів загального вжитку, роблені з метою спекуляції й підбивання цін.

З приводу боротьби з дорожнею появилися перші дісонанси поміж партіями, які голосували за кабінетом і перші голоси невдоволення з уряду Сікорского серед його дотеперішних прихильників. Як відомо первісне внесення про побоювання дорожні передбачувало повне здержання вивозу харчевих продуктів. За цим внесенням голосували як відомо: П. П. С., Х. Д., Живили й Українці, проти нього Пяст, Визволенє і З. Л. Н., групи, які репрезентують польське селянство й поміщицтво, у котрих інтереси лежить вільна, державою цілком неконтрольована торговля харчами та які найдалі йдучий вивіз харчів за кордон. Виразно ото-ж оказалося, що спілка людовців із лівицею є неприродна, що інтереси, які заступають людовці, радше можна покрити з інтересами опозиційної правиці. Ізза поведення людовців первісне внесення про замкнення вивозу впало, а перейшло инше, яке нічого не говорить, бо вправді взиває уряд, щоб заборонив вивіз, але рівночасно дає йому право давати дозволи на вивіз, якщо йому буде видаватися, що внутрішний ринок уже пересичений даними продуктами. Себто: нічого не зміняє в теперішному положенню справи. З приводу такого поведення людовців робітнича преса гостро на них нападає, закидаючи їм „хлопський егоїзм" та заявляє, що боротьба проти дорожні є безнадійною комедією. Інцідент у справі дорожні виказує, наскільки непевний грунт під урядом Сікорского, який мусить рахуватися з тим, що в рішаючих моментах ота механічна, незіспоєна більшість, на якій він опирається,— буде розпадатися. Разом із голосами обурення проти людовців робітничої преси...

МИКОЛА БОГУН.

З недавного минулого.

(Уривок із записок українського контрреволюціонера.)

Подаємо невеличкий уривок із споминів п. Миколи Богуна, відомого політичного діяча з Великої України. Своїм споминам автор дав заголовок: „З минулого і сучасного. Із записок українського контрреволюціонера". Розпочинає з 1905 року, тобто від першої революції в Росії. Час між першою і другою революцією пробув автор на еміграції і брав активну участь в еміграційній праці не тільки в українській, а й російській. В рр. 1917 і 18 автор споминів богато працював біля організації селянства на В. Україні. Під весну 1919 р. п. Богун приїхав з В. України до Станиславова, тодішної столиці ЗУНР. З цим моментом і звязаний уривок споминів, який саме друкуємо.

Редакція.

...Влада Директорії та перемога над нею большевиків загнали мене в другий кут Української Землі — в Галичину.

Там друга частина Української Нації своє воскресення з мертвих поливала кровю в боротьбі з Річипосполитою.

Мимоволі напрошуються порівнання:

Большевицька Московія спасає Росію від української контрреволюції панів Винниченка, Федіря Швеця, професора Грушевського і т. д.

А до сього треба додати ще й активні змагання керуючих кол У. Н. Р. спасти Галичину від її „контрреволюційних буржуазних верхів", що в формі Секретаріяту З. У. Н. Р. з усіма адміністраційними та військовими апаратами силкується провадити боротьбу за звільнення від ворога своєї території.

І коли Европа шле на поміч в боротьбі з галицьким „большевизмом" війська Галлера, то Велика Україна, мандруюча з своїми державними апаратами, її керуючі кола — посилають відомого Колю Ковалевського та Микиту Шаповала, як і чисельних своїх адміністраторів, для пропаганди своїх ідей та рішучої боротьби з галицькою „контрреволюцією", що держить в „рабстві селянсько-робітничі маси.

Нещасний той народ, що має таку засліплену, закукурічену, в такі історичні часи мертву для національної будівничої творчої праці інтелігенцію!

Австрійська провінція на моїх очах з 1907 року до 1914 року, за який час я її більш-менш знав, і ЗУНР. початку 1919 року, Український Піємонт (свого рода), де розвивалась і плекалась раніш, до революції, пробуджена зі сну національна свідомість українського народу і частка території загальноукраїнської землі — в безпорадному становищі всю свою надію покладала на допомогу старшої своєї сестри з понад Дніпра Славути.

Та віра була непереможна!

А старша її сестра в особі своєї інтелігенції інстинктовно почувала, що тільки з галицьким народом, для якого доба етнографічної маси була вже в минулому, — зможе що протриматись біля влади, боротися з большевиками, і робила все можливе випробовуючи демагогічні та патріотичні здібности, щоб використати виключно військову силу „Галилеї" в боротьбі з своїм ворогом.

Тому стає зрозуміле й те стовпотворення вавилонське, що внесеним було в галицьку молодь і навіть в старше покоління, як і початок тих непорозумінь та обопільного ворогування, що буйним квітом розквітчилися троха пізніше...

Довгий, довгий час ще пройде, коли „обиди" України найдуть спільну мову й почуватимуть себе дітьми одної матері...

Дві культури, дві психольогії — і не один національний ворог.

Галичина є в більшій мірі Познань, кут Европи, як сама Познань відносно Польщі.

Галицька інтелігенція, що вийшла з нутра напівпаперів, але національно-свідомого, галицького селянства, при загостреній національній боротьбі двох з верха до низу свідомих себе націй — вона не може позискати матеріяльних та духових благ для себе помимо осягнення сих благ тимже селянством.

Через те доля її міцно та нерозривно звязана з долею її народу — тому галицька інтелігенція не є самодовліючою в собі кастою з усіми від Бога та пророків даними атрибутами власти, а невіддільна часька плебсу, служниця його реальних, життєвих інтересів, хоч духово Польща й подишла в галицькій інтелігенції багато своїх негативних рис.

Помимо тяжких серед нових обставин психольогічних переживань відірваного від родини й праці втікача — новочасного емігранта, — боротьба за вплива серед Галичан, поміж українських партій, інтриги, змагання прибрати до своїх рук ЗУНР., як приєднану до України (з

нича преса не щадить теж тяжких слів розчарування ген, Сікорскому, про якого говорить, що його палкі слова про енергійну зміну положення є тільки — пустими словами.

Сойм.

Сойм прийняв внесення на звільнення комуніста посла Круліковского, засудженого у Львові на кількалітню тюрму за забурення публичного спокою, бо закид про державну зраду судді відкинули.

В другім і третім читанню сойм прийняв внесення на випуск нової (четвертої) серії скарбових білєтів на суму 200 міліярдів мп.

З деякими поправками прийнято те-ж внесення адміністраційної і скарбово-буджетової комісії в справі емеритів та вдів і сиріт по державних урядовцях і духовниках усіх віроісповідань. Внесення передбачує тимчасове підвисшення платень тих осіб на 60% від платень, які вони отримали в січні ц. р. Взиває уряд, щоб підвисшував оту тимчасову платню емеритів і вдів та сиріт на будуче у відношенню, яке відповідатиме кождочасній підвижці платень чинних урядників. Жадає, щоб уряд предложив разом із законопроєктом про платні для державних урядовців те-ж відповідний законопроєкт відносно емеритів та забезпечення на старість робітників державних підприємств. Прийнято те-ж додаток, що платні емеритів і їхніх родин бувших заборчих держав повинні бути зрівнані з платнями польських емеритів.

Внесення українського клюбу.

Посол Васильчук від імени українського волинського клюбу поставив на скарбово-буджетовій комісії внесення, яке взиває уряд, щоб заопікувався українським шкільництвом на Волині та домагається заложення учительської семінарії й удержавлення української гімназії в Луцьку та зорганізування українського шкільництва. — Комісія ухвалила відіслати це внесення до освітної комісії. — Замісць цього принято внесення посла Тугута, яке взиває уряд, щоб укладаючи буджет на цей рік узгляднив теж потреби українського й білоруського шкільництва.

„Бий Жидів!“

„Звйонзек Людово-Народови“ предложив соймови нагле внесення в справі обмеження права для жидівської молоді користати з висших шкіл у Польщі. Це внесення додає до закону про академічні школи з дня 13. липня 1920 р. ось який уступ: „Число студентів не польських національностей і мойсеєвого віроісповідання не може у відношенню до числа всіх студентів перевисшати відсотку даної непольської національности і мойсеєвого віроіповідання, який вони мають в загальному числі населення Річипосполитої“. Другий уступ цього внесення дає сенатам згл. деканатам висших шкіл право в інтересі навчання обмежувати число студентів, які можуть бути приняті на даному виділі на студії.

Оцей подвійний „numerus clausus“ звертає своє вістря перш усього проти Жидів, бо, як відомо, вони одні користають із висших шкіл у відношенню до инших народів більше, ніж виносить процентове відношення жидівського населення до всього населення держави.

Страйк.

З приводу дорожні почався великий страйк у Бєльску й околиці. Страйкує біля 20.000 людей. Страйк огорнув усі категорії робітників.

працює дуже слабо й на протязі чотирьох місяців не може закінчити переговори з комісаріятом шляхів відносно одержання замовлень. Комісія пропонує раді праці й оборони передати частину великих фабрик приватним підприємцям, а на останніх негайно перемінити адміністрацію й в цей спосіб вратувати фабрики від остаточного розвалу.

Збільшення надкордонної кавалерії.

Начальник генерального штабу подав до Революційної військової Ради доклад про необхідність збільшити кількість кадрових полків іррегулярної кавалерії для потреб надкордонних місцевостей.

Голод.

ЦІК татарської республики сповістив московський уряд про те, що до нового урожаю бракує 25 міліонів пудів збіжа. В республиці хліба вистарчить лише до 1-го лютого; по деяких місцевостях голод вже розпочався; сурроґатами населення живиться скрізь почавши від листопада.

Совітська Росія.

Тюрма і зіслання.

По даним державного політичного управління, доклада комісаріяту внутрішніх справ і комісаріята юстиції десятому зїздові совітів, на 1. грудня 1922 року в Росії перебувало в адміністративному зісланні 10.618 політичних, з них 25 прц. відсотків було заслано в північні губернії Росії, 40 прц. в Сибір, 20 прц. в Закаспійські губернії і Туркестан і 15 прц. на Ураль. З політичних зісланців 48 прц. припадає на робітників, 10 прц. на селян і 42 прц. на інтелігенцію. З загальної кількости всіх висланих 50 прц. припадає на соціялістів. Політичних вязнів в тюрмах і концентраційних таборах було 44819 чоловік, з них 21016 перебувало під судом й слідством.

Фабрики в Петербурзі.

Призначена радою праці й оборони комісія по обслідуванню великих металюрґічних і механічних фабрик в Петербурзі вияснила, що такі великі фабрики, як Айваз й Лєснер працюють лише з перервами, займаючись лише вирібкою дрібних річей. Путилівська фабрика

РІЖНІ ВІСТИ.

Закінчення конференції в Льозанні.

Мировий договір між Туреччиною і Грецією має бути підписаний дня 31. січня, а льозанська конференція малаб закінчитися 2. лютого, коли обидві спірні сторони підпишуть договір. Порозуміння осягнуто в справі проливів, національних меншостей, виміни населення і кордонів. Не вирішено справу Мосулю, Дедееґачу, капітуляції і фінансів.

Клайпеда.

Литовський уряд постановив відкликати свої правильні війська з Клайпеди. В Клайпеді залишуться тільки повстанчі війська.

Із Союза Народів.

На день 9. лютого скликано окрему комісію Союза Народів в Женеві для обміркування редукції армії поодиноких держав і для устаління мирових ґарантій.

Німецький парлямент.

Після тижневої перерви німецький парлямент зібрався знову 25. ц. м. Почалося перше читання буджетового прелімінаря на 1923 р. При цій нагоді мін. скарбу Гермес виголосив промову, в котрій займався передовсім справою спадку нім. марки, що приписує розпорядкам держав антанти. Після довшої промови зверненої проти Франції і Бельґії, міністер скарбу приступив до подрібного розглянення буджету за мин. рік. Бесідник закінчив словами: Тяжкої цієї боротьби, що її сьогодні ведемо, ми не шукали. Нашою обороною перед грубим чужим насиллям буде привернення основ мирної економічної діяльности для відбудови Німеччини й Европи.

Стронський засуджений.

В окружному суді у Варшаві закінчилася розправа проти редактора „Ржечпосполітої“ Стронького, за зневагу начальника держави в одній своїй статті, поміщеній у вище названому органі. Стронського засуджено на 2 місяці вязниці.

Ювилей Коперника.

Дня 19. лютого місто Торунь, де народився Коперник, святкує урочистий 400-літний ювилей народин великого вченого. У святі візьмуть участь представники науки і репрезентанти европейських університетів.

Залізниця подорожіє.

1. лютого ціна залізничих білєтів у Польщі буде підвисшена на 50 процент.

Економічна кріза в Німеччині.

На останньому засіданню пруського сойму виголосив міністер фінансів промову, в якій ствердив, що економічне положення Німеччини є дуже критичне. Наслідком дорожнечі Німеччині грозить голод. Вже тепер занотовано багато випадків самовбивства з голоду серед убогого населення. Особливо дається відчувати нужда серед робітничої і студентської молоді. Цей стан грозить вибухом епідемії.

Югославія збройться.

Югославянська преса пише, що армія тої держави збройться, збільшує стан офіцерів, нагромаджує воєнний матеріял. Причиною того є недовіря до теперішного італійського уряду і побоювання пробудження активности Мадярщини.

З ірляндського кітла.

В Дебліні вибухли заворушення. Повстанці підпалили залізничу стацію. Кількох жовнірів і залізничників замордовано.

правами губернії) провінцію — ставили у неможливі умови й зоольоґічне життя-буття в Галичині.

Спільна-ж із В. Андрієвським інформаційна стаття в „Новому Життю“ про роботу на Україні „Селянської Спілки“, я і мої академічні статті в „Републиці“ та органі Народньої Трудової Партії „Свободі“ викликали серед українських „політиканів“ бажання ізолювати Галичан „хліборобів“, хоч поза тими статтями в активній політиці я ніякої участи не брав. Бо вже саму назву „хлібороб“ українські соціялісти трактують так, як Жиди слово „гой“.

В спільній комісії Наддніпрянців з Галичанами, що мала розглянути списки перебуваючих в Станиславові осіб, оден із будучих вдохновителів Оскілківського „буржуазного“ перевороту, соц.-сам. п. Мацюк наші з В. Андрієвським призвища поставив у заголовок списку для висилки з Галичини, як реакціонерів...

*

Чим близче вагони Директорії підкочували до Збруча, тим більше робилося переворотів у верхах (Кам'янецька справа, що звязана з іменами проф. Грушевського, Мазепи та инших; Оскілківська; революційна зміна „буржуазного“ кабінету Остапенка і системи державної кон[illegible]

ту й революційного селянства“), і викидали вони таку кількість ворогуючих між собою „міністрів“, що Галицькому Урядов за тяжко стало розбиратись, які з них „дійсні“, а які „не дійсні“.

Я сам був свідком сцени в редакції „Републики“: Влітає в кімнату п. Нянчур (здається тов. мін.? вн. спр.). — Де тут редактор? — Вказую на історика Кривецького.

— Я — такий то. Прошу негайно помістити в часописі отсей спис дійсних міністрів, а сих оголосити недійсними. Скандал, що ширші кола про це не знають!

П. Кривецький розвів руками й відповів: „Як же я можу в офіціяльному органі писати, що такі-то дійсні міністри, а такі-то не дійсні? Соромно писати про таке? І як на се подивляться чужі місії, що тут є?!“

А п. Нянчур крикнув: „Що нам Антанта? Ми — сами Антанта. Начхать нам на Антанту!“

Після довгих суперечок п. Кревецький відіслав його до п. Голубовича...

...А на ріжних фронтах лилася кров українського козака, що вмів не щадити свойого життя навіть при таких обставинах в обороні батьківщини!...

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

Швейцарія мобілізує.

Відень. „Н. фр. Пр.“ звідомляє з Цюріха: Союзний президент Шайрер заявив у виголошеному відчиті, що кружляючі чутки про мниму мобілізацію швайцарської армії є щоправда передчасні, одначе бесідник зазначує, що все повинно бути готове, бо треба числитися з усіми можливостями.

Німеччина має заплатити 50 міліярдів мар. золотом.

Відень. „Н. фр. Пр.“ з Парижа: Репараційна Комісія рішила, щоби її ухвалу ратифіковали безпроволочно так коаліційне правительство як і Німеччина. Німеччину повідомиться на письмі, що згідно з льондонським політичним пляном має заплатити дня 31. січня 50 міліярдів марок золотом.

Німці бють Французів.

Дісельдорф. „Н. Фр. Пр.“ доносить: На Нордштрасе виволікли з трамваю французьких жовнірів, відібрали їм зброю й побили їх.

Франція грозить оружям.

Есен. Французький місцевий командант повідомив президента поліції, що на будуче французькі відділи покористуються оружям супроти населення, колиб повторилися події, як останніми днями.

Митова лінія.

Есен. Переводиться заведення митової лінії довкруги округа Руру, яка відділює басейн від решти Німеччини. Весь день більші військові відділи з танками посуваються здовж границі округа Руру.

Залізничники кидають працю.

Добленн. Сьогодні в полудне кинули тутешні залізничники працю. Поїзди з Кольонії не поспіли.

Стан облоги в Крайцбах.

Париж. Часописи звідомляють із Могуниції: Наслідком останніх манифестацій націоналістичних в Крайцбах проголошено стан облоги.

Французи кидають Палятинат.

Мінхен. Часописи звідомляють із Людвіґсгавен, що французькі семі, замешкалі в Палятинаті, з невідомих досі причин громадно виїздять. Досі виїхали семі всіх французьких офіцирів.

Становище Анґлії.

Льондон. Авас довідується з добре поінформованого жерела, що вчерашні наради кабінету не довели до ніякого рішення в справі Поруря. Більшість кабінету є думки, що нема зовсім основ до зміни анґлійського становища супроти Франції і Бельґії.

Віденьь. „Н. Фр. Пр.“ з Льондона: З дипльоматичних кругів звідомляють, що Німеччина звернулася до анґлійського правительства з проханням посередничити. Такої акції зі сторони Анґлії під теперішню хвилю годі ждати, хоча Анґлія бажає привернення мира в Европі. Не слід забувати, що Німеччина оперлася версайльському договорови і тому інтервенція анґлійського правительства неможлива. Анґлійське правительство бажає підождати, аж розгорячення у Франції і Німеччині промине.

Положення в Дуісбурзі і Дісельдорфі.

Дісельдорф. Страйк на двірци в Дуісбурзі триває дальше. В Дісельдорфі по части вспокоїлося. В обох містах залізничі двірці зайняло військо. Військо забезпечує курсування міжнародніх поїздів.

Поворот Льойда Джорджа.

Париж. Як доносить Авас із Гібральтара, Льойд Джордж в середу верне до Анґлії.

НОВИНКИ.

— **Підвишка передплати.** В останньому тижні друк ґазети знов підскочив о 30% а ціна паперу майже о 50%. Зріст дорожнечі приневолює нас підвести ціну одного примірника вже від 23. с. м. на 300 Мп., а передплату від 1. лютого с. р. на 7.000 Мп. місячно. — *Адміністрація.*

— **Конфіската.** Попереднє (21) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за цілість ступної статті „Ісценізація волі народу“, чотири місця статті п. з. „Край і еміґрація“, та три місця в рубриці: „Дописи з краю“.

— **Нові українські процеси.** Польські часописи доносять, що в мартовій каденції присяглих судів відбудуться у Львові три розправи проти Українців обвинувачених за протидержавну акцію і саботаж.

— **Реєстрація.** До Редакції звертається богато наших людей за поясненнями в справі реєстрації. Подаємо до відома, що всякі інформації в цім напрямі в пресі підпадають конфіскаті.

— **Вечір національних танців на Левандівці.** В неділю 21. січня ц. р. улаштувала читальня „Просвіти“ на Левандівці вечір національних танців. Виконавцями ріжноманітно складеної програми була місцева молодь, яка під проводом п. Терлецького, б. учня школи п. Авраменка зорґанізувалася в аматорський гурток, поклала богато впертої праці на вивчення танку і виступила перед ширшим громадянством з пописом вислідів своєї праці. І треба правду сказати, що саля читальні була битком набита публикою, яка горячо витала кождий виступ молодих артистів і захоплювалася так народніми танцями (гуцульський танець, коломийка і метелиця) як і балетовими урвками (Прощання, Сон Катерини, Ковачий двобій і т. д.) З виконавців піднести слідує пп. Бригаловичівну, Русалку, Кулясу, Терлецького, Іваненка і Фостяка. Вступне слово про походження і історію танку взагалі а українського зокрема, виголосив делеґат філії „Просвіти“ ім. Тараса Шевченка проф. Шендрик. Булоб бажано, щоби і наші львівські Читальні спромоглися улаштувати і у себе подібні вечорі і звернули тим увагу молоді на наші національні танці кращі і більш естетичні аніж всякого рода модерні фокстроти і шімі.

— **Карна експедиція в Немилові радехівського пов.** До села Немилова в Радехівщині приїхала ескадрона польської кавалерії ще на Богоявлення. Приїхала — забирати „добровольців“ до польського війська. Розкватирувалися пп. улани доволі вигідно, по двох на господарство, при чому викинено господарів на двір разом з худобою. Для коней почали реквірувати овес по ґарцеви від хати, а хто противився, у того забирали весь засіб. Вечером 23. почалася біганина уланів за новобранцями, які поховалися. Не могучи допасти новобранців, почали улани знущатися над їх батьками, при чому старість і немічність нікого з них не зворушила. Між иншими побили вони до безпритомности 80 літнього старця Осипа Смаль-Стоцького; крім того дощентно його обрабували. Далі побили польські улани — сел. Макара і його жінку і дочку, Семена Мандрику, Петра Тарчука, О. Березюка і др. На прикінці наложили на село „коутрибуцію“ в сумі 5 фір сіна.

— **Заява 23. полка м. Ганни Бав анок.** З огляду на важку хвилю, яку гірко переживає наш народ, уважаємо, що краще булаб нашій молоді до лиця загальна жалоба, чим забава з танцями. Молодь повинна бодай на момент призадуматись... Заявляємо, що не возьмемо участи ані в забаві „Буй-тура“, ані в теперішньому карнавалі. — *Пластунки 23. полка.* Станиславів 26. І. 1923.

— **Доля убийника Нарутовича.** Минулої пятниці о 12. год. в ночі минув речинець правосильности присуду в справі Невядомского. До тепер не зложено в окружнім варшавськім суді апеляції, ані з боку обвинуваченого, ані прокуратури. Протягом суботи будуть акти процесу переслані міністрови справедливости, який перешле їх польському прозидентови. Від рішення президента залежить життя або смерть Невядомского.

— **Меґальоманія.** Трудно очеркнути недугу, яка травить наших сусідів инакше, як „megalomania progressiva“. Бо і обявом чогож є нпр. велитенський заголовок одного з чисел „Курєра Людового“. „Покуй Европи залєжи... од Польскі“, як не застрашаючим проявом тої трудної до вилічення недуги.

— **Смерть бандитського „отамана“.** В лісі під Тустановичами найдено оноді трупа славного бандицького „отамана“ Чаплі з перестріленою головою. Слідство виявило, що впав з рук своїх зависних о „владу“ комбатантів.

— **Страшна будівельна катастрофа в Берліні.** При будові нового будинку „Берлінер Таґеблят-у“ завалилося оноді рупштування на VI. поверсі і пробивши стелі аж до другого поверха, пригнітило румовищем усіх занятих при будові робітників. До тепер добуто 10 трупів і 16 тяжко ранених.

— **З Театру.** „Троянда Стамбулу“ йде перший раз у вівторок дня 30. січня ц. р. в Стрию в салі Народного Дому, а в середу в Бориславі в салі Жидівського Дому. — По повороті з провінції буде виставлена перший раз у Львові. Нові спеціяльно мальовані декорації й постійно заанґажована оркестра дають поруку, що ця знаменита оперета Л. Фалля довгий час з успіхом продержиться на нашій сцені. — В середу йде в Бориславі „Галька“ опера на 4. дії Ст. Монюшка з п. Гаєком в партії Антося.

— **Статистика пожеж у Львові.** Після статистики, веденої командою мійської пожарної сторожі у Львові, в минулому році закликувано пожарну сторожу з приводу 399 випадків пожежі. Роди пожеж такі: 2 збірні, 17 кришевих, 45 кімнатних, 12 пивничних, 254 коминових а решта ріжних, при чому в 36 випадках закликувано сторожу на даремне. В 7 випадках ратовано життя людей і звірят. З причин пожеж було: 17 випадків підпалу, 42 неосторожність, 32 хибна будова, 238 нечищення коминів, 5 експльозій, 1 електричність, 3 самозапалення, в 649 випадках не усталено причини.

Скавтінґ, його історія, зміст і завдання на Україні.

(Докінчення.)

Поширюючись серед ріжних народів скавтінґ здебільшого приймався не цілком за анґлійським зразком, але пристосовувався до місцевих умов, набирав національних форм.

Найбільш подібний до анґлійського серед славянських народів є скавтінґ чеський. Фундатором і теперішнім шефом чеського скавтінґу є проф. Свойсік. Чеський скавтінґ мав вдячне поле для розвитку, бож у Чехії давно вже істнувала могутня сокільська орґанізація. Ознакою чеських пластунів є собача голова — ґерб „песиголовців“, — чеських запорожців, які жили в горах і вартували кордони Чехії.

Серби, а почасти і Болгари, які перебувають під сильним культурним впливом Праги, орґанізували свій скавтінґ на зразок чеського.

Польський скавтінґ в значній мірі перейнятий мілітаристичними тенденціями і нагадує швидше німецький зразок ніж анґлійський.

Московським скавтінґом керували військові кола і, не зрозумівши його первісного духа, пішли за Німцями і витворили щось подібне до славнозвісної „потешної“ орґанізації. До 1914 р., хоч зле орґанізований і примітивно поставлений, скавтінґ могутньо ширився в Росії, але війна, а особливо революція, спинила його дальший розвиток.

Що до українського пласту, то він перебуває в стадії зародку і трудно наперед сказати, в які форми виллється. Є підстави думать, що він буде своєрідним, наближаючимся до чеського, але ні в якому разі не до московського або польського. Українці не мають ні сильної кляси шляхоцької, як Поляки, ні могутньої касти військової, як Москвини. Істнує покищо величезна селянська верства та народжується кляса міщанська. Діти цеї міщанської кляси та інтеліґенції можуть дати добрий ґрунт для української пластової орґанізації. Селянський хлопець менш розвинений ніж мійський. Він краще знайомий з природою ніж останній і вільний від праці лише в неділю, яку одну зміг би присвячувати пластовим вправам та життю серед природи.

Отже скавтінґ на селі мусів бути сильно змінений і відповідно пристосований до умов селянського життя. Замість уніформи, про яку годі думати селянському хлопцеви, він носив би соломяний бриль, вишивану сорочку, коли нема далеко практичніщої зеленої і короткі штани. Програм мусів би бути також значно зменшений (нпр.: орієнтація лише по сонцю, зіркам та деревам, з сиґналізації лиш абетка Морзе, головна увага — ремесла, природничі науки та скавтові романи й оповідання і т. д.).

Так само мусить бути змінений і пристосованим до українських умов життя анґлійський зразок скавтової орґанізації. Український елємент в містах здебільшого мало заможній. Тому мало хто з наших пластунів може дозволити собі на таку річ, як куплення ровера, фотографічного апарату і т. д., або дістати грошей на довшу екскурсію. Крім того Україна має погані шляхи і дуже рідку сітку залізниць. Єдиний шлях, який найкраще придається для подорожей українським пластунам — це річка. Всі більші наші міста (за виїмком Львова!) збудовано над ріками або недалеко них, на Наддніпрянщині коло Дніпра, в Галичині біля Дністра, або його допливів, або коло якої меншої річки. Сотнями пливуть весною і в літку вниз великими ріками України плоти. Їх моглиб знаменито скористувати українські скавти як дешевий спосіб подорожування. Пластуни моглиб за невеликі гроші купити лодку і робити прегарні прогульки рікою. Отже водний скавтінґ, як найбільш відповідаючий умовам українського життя, займе в майбутньому, безперечно, поважне місце в українському пласті. Життя на воді не менш приємне, ніж у лісі або в горах.

Другою рисою майбутнього українського скавтінґу, треба думати буде, його змагання **протягти нитку історичної традиції до Запорожців.** Запорожці не зовсім були такими, якими їх змалював Гоголь. Це був український **лицарський орден,** який в часи Середновіччя жив ідеалами однаковими з ідеалами західнього лицарства боротися з магометанською експанзією на християнські землі, і мав своє окреме історичне завдання — опанувати цілим басейном Дніпра і пробити Україні шлях до Чорного моря, від якого відрізала її навала азійських варварів.

І так на пр. наддніпрянські пластуни могли-б закласти на Хортиці нову Січ — пластовий табор, з якого, як з головної бази робить екскурсії вгору до Порогів чи вниз у Великий Луг або й до моря. Ця подорож з Київа повуз Канева і Порогів на Хортицю мусілаб стати для українського пластуна тим, чим є подорож для правовірного магометанина до Мекки.

Звичайно переймать у Запорожців треба лиш те, що у них було кращого. А доброго у них було не мало. Варта тільки уважно перечитать „Історію Війська Запорожського“ Кащенка, щоби переконатись про безпідставність московських та польських наклепів на наше лицарство та побачити, що наша молодь може багато дечому навчиться й і перейнять у Запорожців.

Очевидно також, що українським пластунам треба залишити непорушними 10 законів пластової моралі та анґлійську уніформу, бо це зєднуватиме нас з міжнароднім скавтовим братством.

Добре зорґанізований і вміло поставлений український пласт може відіграти велику ролю у нашій визвольній боротьбі і не тільки звести на нівець всю асиміляторську працю московської та польської школи, але дати також кадри модерного українського лицарства — чесних, ідейних і відданих Україні громадян.

О. Яремченко.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.